

ФОРМИ І МЕТОДИ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Леніна Задорожна-Княгницька

*Маріупольський державний університет,
просп. Будівельників, буд. 129 – А, м. Маріуполь, Донецька обл., 87500
E-mail: zador_knyag@i.ua*

У статті розкрито сутність аудиторних форм та методів навчання у вищих навчальних закладах, що сприяють підвищенню деонтологічної підготовки менеджерів освіти. Описано можливості нетрадиційних видів лекції (проблемної, мультимедійної, лекції з запланованими помилками, лекції-конференції, інтерактивної лекції) та семінарсько-практичних занять у реалізації методологічної, виховної, освітньої, розвиваючої, орієнтаційної функцій деонтологічної підготовки. Наведено приклади використання методів навчання магістрів спеціальності «Менеджмент. Управління навчальним закладом» у межах окремих тем курсу «Управлінська деонтологія». Акцентовано на тому, що ефективність наведених форм та методів зумовлюється: структуруванням змісту конкретного заняття за принципами інтеграції, системності, варіативності, практичної спрямованості, міжпредметності; організацією на засадах динамічності, прогностичності, індивідуального підходу до магістрантів, диференціації та індивідуалізації форм, праксеологічності, діалогічності в підсистемі «викладач – студент».

Ключові слова: менеджер освіти, деонтологічна підготовка, професійна підготовка, форми навчання, методи навчання.

Підвищення ролі керівника закладу освіти в умовах її децентралізації та автономії навчальних закладів, передбачених «Концептуальними засадами реформування середньої освіти (Концепцією нової української школи)», актуалізує професійну підготовку менеджера освіти нової генерації, здатного нести особисту відповідальність за себе, за розвиток і добробут країни. Вирішення зазначеного завдання неможливе поза контекстом управлінської деонтології, що розкриває проблеми професійного обов'язку та відповідальності, є теоретичним підґрунтям нормативної поведінки керівника закладу освіти.

У свою чергу досягнення високого рівня сформованості деонтологічної компетентності менеджера освіти у межах його професійної підготовки в магістратурі можливе лише за умови доцільної організації процесу навчання з обов'язковою присутністю в ньому цілепокладання та використання ефективних технологій, що характеризуються у межах деонтологічної підготовки певними особливостями, вказують на специфічні ознаки її результату (сформованої деонтологічної компетентності) та потребують адекватних педагогічних рішень.

Слушною є позиція О. А. Дубасенюк, Т. В. Семенюк, О. Є. Антонової [5], які вважають, що у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця важливу роль відіграє професійна умілість, що формується під час вивчення навчальних дисциплін і реалізується через систему специфічних професійних (у нашому випадку – деонтологічних) знань та вмінь, кожне з яких є результатом залучення у спеціально визначені види діяльності із використанням оптимального комплексу методів і засобів управління навчальною діяльністю студента.

Аналіз досліджень і публікацій засвідчує, що проблеми професійної підготовки менеджерів освіти науковці вивчали за такими напрямками:

– методологічні основи сучасної філософії освіти як підґрунтя становлення управлінської культури керівників навчальних закладів

(Т. В. Панчук, Н. І. Селіверстова, А. Й. Сиротенко та ін.);

– обґрунтування наукових підходів до професійної підготовки (В. І. Андрєєв, Є. В. Бондаревська, В. П. Бранський, М. Б. Євтух, О. В. Сухомлинська та ін.);

– формування ціннісного ставлення до світу (І. А. Зимня, В. А. Караківський, В. М. Коротов, Б. Т. Лихачов, М. Д. Никандров, В. Д. Шадриков та ін.);

– теоретико-методичні основи підготовки менеджера освіти в умовах ступеневої освіти (С. С. Вітвицька), у системі неперервної педагогічної освіти (В. Є. Берека, Л. М. Кравченко), розвиток професіоналізму управлінської діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної педагогічної освіти (Т. М. Сорочан), професійна підготовка керівних кадрів в умовах магістратури до управління якістю освіти (В. Е. Лунячек).

Проблеми деонтологічної підготовки фахівців у закладах вищої освіти розкрито В. Ю. Артемовим, М. І. Береговою, М. П. Васильєвою, В. А. Гащуком, Г. П. Поляковою, Л. В. Преймибідію, І. А. Філатовою, С. С. Хлестовою, які акцентують увагу на тому, що форми й методи формування деонтологічної компетентності фахівця відображають її теоретичний, практичний та особистісний аспекти й зорієнтовані на:

– засвоєння системи базових знань з теорії управлінської деонтології та суміжних з нею проблем, що розкриваються в межах навчальних дисциплін загальної та професійної підготовки;

– формування системи базових деонтологічних умінь і навичок;

– генералізацію базових підсистем деонтологічно актуальних якостей.

У процесі дослідження деонтологічної підготовки менеджерів освіти з'ясовано, що зазначена проблема залишається поза увагою науковців. Недостатньо вивченими є не лише проблеми сутності й змісту деонтологічної компетентності, умов її формування й розвитку, але й форм

та методів деонтологічної підготовки менеджерів освіти, що здійснюється в межах їх професійної підготовки в університетах.

Мета статті – у контексті дослідження деонтологічної підготовки менеджерів освіти визначити й обґрунтувати форми й методи аудиторної роботи, що сприяють формуванню їх деонтологічної компетентності.

Зв'язок роботи з науковими програмами і практичними завданнями визначається розробленням низки питань відповідно до науково-дослідної тематики кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету (тема «Теоретичні і методичні засади формування освітньо-професійних і освітньо-наукових програм у магістратурі вищого навчального закладу»).

Відбір методів та форм деонтологічної підготовки менеджерів освіти в університетах пов'язаний з пошуком співвідношення цілей, складності, логіки, варіативності навчання; моделей взаємодії викладачів і магістрантів; визначенням змісту педагогічного процесу, поєднанням раціонального, емоційного та емпатійного складників; модернізацією технології навчання; врахуванням світового досвіду багаторівневої неперервної освіти; взаємозв'язком та співвідношенням процесів соціалізації та індивідуалізації, новаторства і традицій у педагогічній освіті; методологією та технологією деонтологізації процесу підготовки фахівців на рівні конкретного навчального предмету, університету; співвідношенням філософських, соціальних, психологічних і педагогічних закономірностей та підходів до вирішення проблем професійної діяльності [3, с. 8-12; 8, с. 305].

Основними аудиторними формами навчання у закладі вищої освіти є лекція, практичні, лабораторні, семінарські, індивідуальні заняття, що підпорядковані різним цілям й мають різні можливості для формування окремих компонентів готовності здобувачів вищої освіти до професійної діяльності.

Головною ланкою дидактичного циклу професійної підготовки є

лекція. Однак, являючи собою логічно вивершений, науково-обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або навчально-методичного питання, ілюстрований, при необхідності, засобами наочності та демонстрацією дослідів [2, с.11], в умовах деонтологічної підготовки менеджерів освіти вона не може зберігати свій класичний зміст, тобто бути переважно монологічним викладенням навчального матеріалу.

Специфіка деонтологічної підготовки з пріоритетом у її завданнях формування поведінкових компетенцій, обумовлює суттєву переорієнтацію в організації та проведенні лекційних занять та широке використання у навчальному процесі таких видів лекцій, що спрямовані на трансформацію деонтологічного знання з предмета навчальної діяльності на засіб регуляції нормативної поведінки, що досягається завдяки відтворенню предметного й соціального контексту майбутньої професійної діяльності. Отже, провідна перевага лекції у контексті здійснення деонтологічної підготовки менеджерів освіти в університетах полягає в її професійній орієнтації, пріоритеті колективних форм роботи та активній участі в них магістрантів.

З огляду на зазначене, у виборі виду лекційних занять слід враховувати основні положення, що відображають специфіку деонтологічного знання, а саме:

- деонтологічні знання мають особистісний зміст для магістрантів – менеджерів освіти й формуються на основі власного попереднього досвіду;
- пізнання деонтологічних принципів, цінностей, норм тощо має відбуватися з одночасним їх осмисленням та усвідомленням;
- для забезпечення осмислення й усвідомлення деонтологічних знань необхідна багатостороння комунікація, що передбачає активну позицію усіх суб'єктів педагогічної взаємодії;
- усвідомлення деонтологічних знань не є можливим поза контекстом організації та здійснення зворотного зв'язку протягом лекційного заняття

[1; 11].

Результати здійсненого дослідження, що проводилось у Маріупольському державному університеті протягом 2014-2018 рр. зі здобувачами вищої освіти освітнього ступеня магістра за спеціальністю 073 «Менеджмент. Управління навчальним закладом», підтвердили, що найбільш ефективними в контексті формування деонтологічної компетентності менеджерів освіти є нетрадиційні види лекції: проблемна, мультимедійна, лекція з запланованими помилками, лекція-конференція, інтерактивна лекція та ін.

Зокрема, проблемна лекція, зміст якої забезпечує проблемний характер викладу навчального матеріалу з існуючими суперечностями в управлінській взаємодії, містить проблемні питання, завдання та ситуації деонтологічної насиченості. Вона стимулює виникнення у магістранта бажання знайти вихід з проблемної ситуації, засвоєння теорії управлінської деонтології шляхом власних роздумів, аналізу, пошуку варіантів професійної поведінки, розвиток мислення та формування пізнавальної зацікавленості навчальним предметом.

Мультимедійна лекція передбачає створення мультисенсорного навчального середовища, посилення мотиваційного, емоційного, когнітивного впливу на слухачів шляхом поєднання слова викладача і можливостей мультимедійного обладнання, що забезпечує узгоджений потік звукових і зорових образів. У межах деонтологічної підготовки менеджерів освіти вона забезпечує зростання ступеню засвоєння матеріалу за рахунок збільшення кількості органів чуттів, задіяних у процесі сприймання інформації, що надає їй емоційної забарвленості та створює додаткові можливості для зміцнення ціннісних орієнтирів і полегшення переробки обсягу інформації, сприяє індивідуальній траєкторії осмислення магістрантами матеріалу відповідно до їхнього суб'єктивного досвіду.

Лекція з запланованими помилками спонукає магістрантів до пошуку зумисне допущених викладачем помилок у змісті засвоєного раніше

навчального матеріалу, на якому базується новий, їх виявлення та виправлення. Її значущість полягає, перш за все, у забезпеченні активізації уваги, актуалізації засвоєних раніше деонтологічних знань, отриманні додаткових мотивів до усвідомленого сприйняття інформації, формуванні здатності оцінювати, аналізувати й критично сприймати її.

Лекція-прес-конференція сприяє ґрунтовному засвоєнню викладеного матеріалу шляхом надання викладачем аргументованих відповідей на задані слухачами питання (залучення до відповідей найбільш сильних в академічному плані студентів, або тих, які мають досвід управлінської діяльності). Вона забезпечує ліквідацію «прогалин» у деонтологічно актуальних знаннях, сприяє розвитку здатності аргументовано пояснювати власну професійну позицію; актуалізує отримані деонтологічні знання, забезпечує можливість проектувати зміст матеріалу відповідно до особистісних цілей та завдань подальшої професійної діяльності.

Значний потенціал щодо забезпечення деонтологічної підготовки менеджерів освіти мають лекція-дискусія та лекція з розбором професійних ситуацій. Вони сприяють розвитку критичного мислення, формуванню особистої деонтологічної позиції конкретного магістранта, його навичок обґрунтовувати власну думку, аргументовано доводити власні погляди щодо вирішення певної деонтологічно насиченої ситуації в межах управлінської взаємодії, поглиблюють знання з обговорюваної проблеми, сприяють зосередженню уваги на шляхах та засобах вирішення ситуацій морального вибору.

Зазначені лекції є вагомим засобом формування знань як основи практичної дії та вчинку, відтворення предметного й соціального контексту професійної управлінської діяльності.

Отже, в контексті деонтологічної підготовки менеджерів освіти лекція, як організаційна форма навчання, забезпечує реалізацію низки важливих функцій, а саме:

- методологічної, що реалізується шляхом вивчення деонтологічної

теорії в русі й розвитку, розкриття генези появи ідей, закономірностей, концепцій деонтологічного знання, теорії пізнання суспільно-деонтологічних явищ;

– виховної, що дозволяє реалізувати завдання формування особистості професіонала, стимулює в ньому розвиток соціальної активності, громадянської відповідальності, сприяє формуванню деонтологічної свідомості;

– освітньої, яка реалізується через передачу системи деонтологічних знань та їх аналіз, залучення новітніх наукових даних, що оперативно відображають процес розвитку деонтологічної думки, надання викладачем допомоги аудиторії у самостійній побудові цієї системи в процесі «образ – мислення» [9, с. 13];

– розвиваючої, що не лише виконує завдання формування пізнавальної активності, вимагає ведення лекційного викладу як процесу самостійного творчого пізнання, забезпечує оптимальні умови для інтелектуального розвитку особистості шляхом включення її в активну розумову діяльність, але й забезпечує розвиток деонтологічно актуальних рис характеру фахівця (зокрема відповідальності, доброчесності, наполегливості тощо);

– орієнтаційної, що спрямовується на забезпечення орієнтування магістранта в потоці деонтологічно актуальної інформації, одержаної з різних джерел, її аналіз, виділення основного, суттєвого, укладання одержаної наукової інформації в чітку систему [4; 10].

В умовах організації та здійснення деонтологічної підготовки менеджерів освіти в університетах набуває особливої значущості практико-орієнтований характер семінарських, семінарсько-практичних, практичних та індивідуальних занять, метою яких є формування в магістрантів деонтологічно актуальних умінь та досвіду здійснення професійної управлінської діяльності на деонтологічних засадах. Йдеться про квазіпрофесійні заняття, що дають змогу магістрантам «заглибитися»

у сферу професійної управлінської діяльності засобами її моделювання у межах навчальної аудиторії.

Значні можливості у зазначеному контексті має семінарське заняття. Як особлива форма організації навчальних занять, спрямованих на поглиблення, розширення, деталізацію й закріплення теоретичного матеріалу [9, с. 71], семінар не зводиться до закріплення або копіювання знань, отриманих на лекції, він переслідує завдання розвитку пізнавальної активності та самостійності, уміння творчо застосовувати матеріал лекцій, поглиблення й закріплення деонтологічних знань, отриманих у процесі вивчення предметів загальної й професійної підготовки освітньо-професійної програми, сприяння розвитку деонтологічного мислення, вміння логічно висловлювати й аргументувати свої думки, вибудовувати власний управлінський стиль на деонтологічних засадах.

Базуючись на результатах здійсненої нами експериментальної роботи та керуючись власним досвідом роботи з професійної підготовки менеджерів освіти в університетах, нами зроблено висновок, що семінар поглиблює й розширює теоретичну базу фахівця. Однак застосування у межах деонтологічної підготовки виключно семінарських занять як організаційної форми навчання у класичному її розумінні, навіть за умов переважання в них діалогічної взаємодії (семінар-дискусія, форум, дебати, симпозіум, семінар–«круглий стіл», міжпредметі семінари тощо), через яку обговорюються і вирішуються теоретичні та практичні деонтологічно актуальні проблеми, не мають значного практичного ефекту у забезпеченні деонтологічної підготовки менеджерів освіти.

У зазначеному контексті слід говорити про необхідність поєднання можливостей семінару з його глибокою теоретичною насиченістю з практичним заняттям, основними завданнями якого є : поглиблення та уточнення знань, здобутих на лекціях і в процесі самостійної роботи; формування інтелектуальних навичок і вмінь планування, аналізу й узагальнень, опанування навичок організації професійної діяльності;

накопичення первинного досвіду організації виробництва та технікою управління ним; оволодіння початковими навичками керівництва, менеджменту та самоменеджменту [6; 10]. Йдеться про пріоритетність у межах аудиторної роботи семінарсько-практичних занять, оскільки вони найбільшою мірою сприяють формуванню деонтологічної компетентності керівників навчальних закладів через гармонійне поєднання у своїй структурі компонентів опрацювання теоретичного матеріалу та можливостей для вироблення навичок їх практичного застосування в модельованих у навчальній аудиторії умовах, наближених до реальної професійної діяльності.

Наприклад, у межах викладання управлінської деонтології як навчальної дисципліни для закріплення, розширення й поглиблення лекційного матеріалу та теоретичних питань, винесених на самостійне опрацювання, нами використано виключно семінарсько-практичні заняття. Їх безумовною перевагою є єдність видів пізнавальної діяльності, що відповідають особливостям деонтологічної підготовки менеджерів освіти.

Так, у процесі проведення семінарсько-практичного заняття за темою «Особистість сучасного керівника навчального закладу в контексті управлінської деонтології» ми ставили метою закріплення й розширення уявлення про деонтологічно актуальні якості керівника; розкриття сутності його нормативної поведінки у відповідності до його моральної ролі в педагогічному колективі; розвиток здатності організувати діяльність та спілкування в трудовому колективі на деонтологічних засадах.

Зазначена мета реалізується через структуру заняття та реалізацію її основних компонентів:

– теоретичного, що передбачає розгляд та обговорення питань: «Деонтологічно актуальні особистісні якості керівника навчального закладу та особливості їх прояву в управлінській діяльності», «Співвідносність якостей та професійної поведінки адміністратора та морального лідера», «Поняття харизми керівника як здатності заохочувати

до спілкування, стимулювання бажання підкорятися деонтологічно виправданими засобами. Харизматичне лідерство», «Деонтологічні прийоми створення «ефекту харизми» керівника навчального закладу»;

– практичного, що містить у собі виконання таких завдань:

1. Складання порівняльної таблиці проявів поведінки керівника адміністративного типу та лідера трудового колективу та обговорення її змісту.

2. Опрацювання запропонованого переліку якостей особистості в контексті їх значущості у забезпеченні нормативної поведінки. Визначення та ранжування особистих рис характеру, що забезпечують нормативну поведінку.

3. Обговорення та аналіз професійних ситуацій, пов'язаних із проявом особистісних якостей керівника навчального закладу в управлінській взаємодії. Моделювання можливих варіантів нормативної поведінки керівника.

У межах проведення семінарсько-практичного заняття за темою «Проблема морального вибору керівника» ми ставили собі за мету закріпити уявлення про поведінку керівника навчального закладу згідно з нормами управлінської деонтології у ситуаціях морального вибору; поглибити знання щодо сутності й змісту конфліктних ситуацій у професійному управлінні, їх подолання деонтологічно виправданими засобами; розвивати критичне мислення у ситуаціях прийняття деонтологічно виваженого управлінського рішення.

Зазначена мета реалізується через структуру заняття у складі наступних компонентів:

– теоретичного, що передбачає розгляд наступних питань: «Поняття ситуації морального вибору. Мета управлінської діяльності й засоби її досягнення у межах ситуації морального вибору», «Сутнісні характеристики явищ «деонтологічна проблема» та «деонтологічна дилема», особливості нормативної поведінки керівника навчального

закладу в межах кожної з них», «Природа конфлікту у вимірах управлінської деонтології», «Керівник навчального закладу в контексті вирішення конфліктних ситуацій в управлінській взаємодії»;

– практичного, що містить у собі виконання таких завдань:

1. Опрацювання запропонованого викладачем тексту, обґрунтований вибір одного з трьох підходів деонтологічно виправданого вирішення проблеми «ціль-засоби»; аналіз порад Р. Хеллера щодо сучасної практики управління навчальним закладом; здійснення порівняльного аналізу думки Л. Якокки щодо деонтологічної сутності управління з типовою поведінкою керівників навчальних закладів у контексті вирішення дилеми «суперечки з долею».

2. Аналіз патерналістичної, інструментальної, персоналістичної, контрактної моделей морального вибору на предмет їх ефективності та відповідності деонтологічним нормам поведінки керівника закладу освіти.

3. Обговорення та аналіз професійних ситуацій, пов'язаних із проявом особистісних якостей керівника навчального закладу в управлінській взаємодії. Моделювання можливих варіантів нормативної поведінки керівника.

Таким чином, ефективність наведених форм та методів деонтологічної підготовки менеджерів освіти в університетах зумовлюється: структуруванням змісту за принципами інтеграції, системності, варіативності, практичної спрямованості, міжпредметності; організацією на засадах динамічності, прогностичності, індивідуального підходу до магістрантів, диференціації та індивідуалізації форм, праксеологічності, діалогічності в підсистемі «викладач – студент», залученням до освітнього процесу партнерів (керівників закладів освіти зі значним досвідом управлінської діяльності).

Зрозуміло, що здійснення деонтологічно насиченої пізнавальної діяльності магістрантів у межах лекційних та семінарсько-практичних занять потребує ретельної організації самостійної роботи, без якої деонтологічна підготовка стає неповноцінною. Зазначене питання є

предметом подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемов В. Ю. Теоретичні та методичні основи формування деонтологічної компетентності фахівців із організації захисту інформації з обмеженим доступом : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В. Ю. Артемов ; НАПН України, Ін-т вищ. освіти. – Київ, 2015. – 489 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закл. підвищ. кваліфікації системи вищ. освіти / Я. Я. Болюбаш. – Київ : ВВП «Компас», 1997. – 64 с.
3. Вітвицька С. С. Методологічні основи ступеневої педагогічної освіти / С. С. Вітвицька // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. – Житомир : В-во ЖДУ, 2005. – Вип. 21. – С. 8–12.
4. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – Київ : Центр навч. літ., 2003. – С. 78–80.
5. Дубасенюк О. А. Професійна підготовка майбутніх вчителів до педагогічної діяльності: моногр. / О. А. Дубасенюк, Т. В. Семенюк, О. Є. Антонова ; ЖДУ ім. І. Франка. – Житомир, 2003. – 192 с.
6. Курлянд З. Н. Психолого-педагогічні умови формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх учителів / З. Н. Курлянд // Наука і освіта. – 2008. – № 8–9. – С. 171–176.
7. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: навч. посіб. / за заг. ред. О. Г. Мороза. – Київ : Вища шк., 2001. – 337 с.
8. Мачинська Н. І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю: монографія / Н. І. Мачинська; за ред. докт. пед. наук, проф., член-кор. НАПН України С. О. Сисоєвої. – Львів: Львів. ДУВС, 2013. – 416 с.
9. Мачинська Н.І. Сучасні форми організації навчального процесу у

вищій школі: навчально-методичний посібник / Н. І. Мачинська, С. С. Стельмах. – Львів: Львів. ДУВС, 2012. – 180 с.

10. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / В. Л. Ортинський. – Київ : Центр учбов. літ., 2009. – 472 с.
11. Хлєстова С.С. Формування деонтологічної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі соціально-виховної роботи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / С.С. Хлєстова. – К. : Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, 2011. – 18 с

ФОРМЫ И МЕТОДЫ ДЕОНТОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРОВ ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ МАГИСТРАТУРЫ

Ленина Задорожная-Княгницка

Мариупольский государственный университет,
просп. Строителей, д. 129 - А, г. Мариуполь, Донецкая обл., 87500

E-mail: zador_knyag@i.ua

В статье раскрыта сущность аудиторных форм и методов обучения в высших учебных заведениях, которые способствуют повышению деонтологической подготовки менеджеров образования. Описаны возможности нетрадиционных видов лекции (проблемной, мультимедийной, лекции с запланированными ошибками, лекции-конференции, интерактивной лекции) и семинарско-практических занятий в реализации методологической, воспитательной, образовательной, развивающей, ориентационной функций деонтологической подготовки. Приведены примеры использования методов обучения магистров специальности «Менеджмент. Управление учебным заведением» в рамках отдельных тем курса «Управленческий деонтология». Акцентируется на том, что эффективность приведенных форм и методов обусловлена: структурированием содержания конкретного занятия на основе принципов интеграции, системности, вариативности, практической направленности, межпредметности; организацией на основе динамичности,

прогностичности, индивидуального подхода к магистрантам, дифференциации и индивидуализации форм, праксеологичности, диалогичности в подсистеме «преподаватель – студент».

Ключевые слова: менеджер образования, деонтологическая подготовка, профессиональная подготовка, формы обучения, методы обучения.

**FORMS AND METHODS OF DEONTOLOGICAL PREPARATION OF
EDUCATION MANAGERS IN THE MASTER'S DEGREE
PROGRAMME**

Lenina Zadorozhna-Knyagnitska

Mariupol state university

129-A , Budivelnykiv Ave., Mariupol, Donetsk Region, 87500

E-mail: *zador_knyag@i.ua*

The article reveals the essence of classroom based forms and methods of teaching in higher educational establishments, which help to increase the deontological preparation of education managers. It is noted that its specificity stipulates the use of such forms and methods that are aimed at transforming deontological knowledge from the subject of educational activity into a means of normative behaviour regulation. Opportunities for non-traditional types of lectures (problem-based lectures, multimedia, lectures with planned mistakes, lecture-conferences, interactive lectures), seminars and practical classes in the formation of deontological competence of education managers are revealed. The peculiarities in the implementation of methodological, educational, developing, orientation functions of the given lessons in the providing of deontological preparation of specialists are described.

The emphasis is placed on the need for seminars and practical classes' priority in the classroom-based learning. They contribute most to the formation of deontological competence of education managers through the harmonious combination of studying the theoretical material and the ability to develop skills

for their practical application in the classroom simulated setting close to real professional activity.

Theoretical generalizations about the effectiveness of the proposed forms and methods of forming the deontological competence of education managers are based on the results of a study carried out at Mariupol State University during 2014-2018 years. The article presents examples of the usage of methods for teaching Masters of the specialty «Management. Management of an educational institution» within the course «Managerial deontology», which is taught at this educational institution. It is noted that the effectiveness of the presented forms and methods is conditioned by: structuring the content of a particular class on the principles of integration, systematic, variability, practical orientation, interdisciplinary; organization on the basis of dynamism, prognosticity, individual approach to undergraduate students, differentiation and individualization of the forms, praxeology, dialogicity in the subsystem «teacher – student».

Key words: education manager, deontological preparation, professional preparation, forms of teaching, teaching methods.

REFERENCES

1. Artemov V.Y. Theoretical and methodological principles of specialists' deontological competence formation in the organization of protection of information with restricted access: thesis for Doctor's Degree, Kyiv 2015.
2. Boliubash Ja. Ja. Organization of educational process in higher educational institutions: a manual for students in advanced training institutions, Kyiv 1997.
3. Vitvitska S.S. Methodological basis of graduate pedagogical education . *Visnyk Zhytomyr. derzh. un-tu im. Ivana Franka*, Zhytomyr 2005. Vyp. 21, P. 8-12.
4. Vitvitska S.S. Basis of higher education pedagogy: methodical manual for Master's degree students. – Kiev 2003. – P. 78-80.
5. Dubaseniuk O. A., Semeniuk T.V., Antonova O.E. Zhytomyr Professinal training of future teacher to pedagogical activities, Zhytomyr 2003.

6. Kurliand Z. N. Psychological and pedagogical conditions for the formation of vocational and pedagogical competence of future teachers. *Nauka i osvita*. 2008, № 8-9, P. 171-176.
7. Educational process in higher pedagogical school: manual / za zah. red. O.G. Moroz, Kyiv 2001.
8. Machynska N. I. Pedagogical education of students of higher educational institutions of non-pedagogical profile: monography, Lviv 2013.
9. Machynska N. I., Stelmakh S.S. Modern forms of educational process in higher education , Lviv 2012.
10. Ortynskyi V. L. Pedagogy of high school: navch. Posib, Kyiv 2009.
11. Hlyestova S. S. Formation of students' deontological culture in the social and educational work of higher education establishment: manuscript. thesis for the degree of education, Kyiv 2011.

Стаття: надійшла до редколегії 02.02.2018